

BYERNE OG GLOBALISERING

Artiklen omhandler den globaliserede by og den indbyrdes bykonkurrence. Den giver tillige et kort historisk perspektiv på byernes udvikling igennem de seneste årtier. Artiklen er IKKE en del af projektet "den grænseløse by", men supplerer dette projekt med en politologisk vinkel på urbaniseringen.

Af Ove K. Pedersen

Globaliseringen

Byerne er igen knudepunkter i verdensøkonomien (Boston Consulting Group 2010). For anden gang i de sidste 120 år har globaliseringen gjort byerne til centre for vækst og udvikling.

Første gang var fra 1880'erne til 1. verdenskrig. Anden gang er fra begyndelsen af 1990'erne. Begge gange accelererede den globale samhandel, ligesom kapitalbevægelserne tiltog i omfang. Samtidig øgedes urbaniseringen og akkurat som den gang, udgør verdens store byer nu koncentrerede økonomier, hvor virksomheder opnår konkurrencefordele ved at ligge geografisk tæt ved hinanden.

Den nuværende globalisering har især ændret på byerne i lande under økonomisk udvikling – i særlig grad Kina og Indien, der over de næste 20 år forventes at have over 1.000 byer med mere end

en halv million indbyggere (ibid.). Og generelt på verdensplan er antallet af megabyer over 10 mio. indbyggere steget.

Vi skal tilbage til den første globaliseringsbølge for at finde en periode, hvor der på lignende vis skete en geografisk koncentration af arbejdskraft og produktion.

Skiftet i forhold til tiden fra 1950 til 1990 er påfaldende. Helt til slutningen af 1980'erne og begyndelsen af 1990'erne var verdens store byer nedslidte og lurvede. New York var f.eks. på randen af økonomisk sammenbrud og marginaliseret i forhold til den udvikling, der på samme tid fandt sted i regioner som Silicon Valley i Californien og Route 128 i Massachusetts.

Siden er der sket store ændringer. Både i New York og andre byer. Byernes topografi og deres funktioner er forandret. Der er investeret i

lufthavne og motorveje, i kulturinstitutioner og sportsfaciliteter, i byfornyelse og – renovering; der er skabt nye byområder, ligesom der er lagt nye byer til de gamle.

Hvad er der sket?

Svarene er selvfølgelig mange, men det korteste er det klareste – *globalisering*.

Med globalisering forstår jeg i det mindste to ting (Pedersen 2011: 43f): Først at regioner og lande økonomisk integreres gennem øget samhandel og kapitalbevægelser på tværs af grænserne. Dernæst at økonomiske funktioner koncentrerer sig i byer, der vokser i antal, størrelse og betydning. Globalisering er karakteriseret ved begge: økonomisk integration på tværs af lande og regioner; og koncentration af økonomiske funktioner i byerne. I denne artikel sammenligner jeg de nordiske

lande og deres stor-byer med mega- og store byer i andre lande.

Konklusionen skal straks præsenteres: i de Nordiske hovedstæder ligesom i andre af verdens mega- og stor-byer genfindes globaliseringens indflydelse, og kommer især til udtryk i en ny type af bypolitik, hvor bystruktur søges kombineret med byrum for at gøre byen til en livsform.

Artiklen hviler på den påstand, at byen (mega- eller stor-byen) igen er hjemsted for *det moderne*, dvs. for en modernitet, hvor globaliseringen som en dynamisk proces fornyr arbejdsliv og livsmønstre. Byerne gøres til hjemsted for livsformer, der hverken er traditionelle eller hjemgroede, men er koblet til globaliseringen og dermed i sig selv er udtryk for globalisering forstået som proces for modernisering.

Den hviler også på den påstand, at den nuværende globalisering har skabt et nyt *rationale* for bypolitik, og har gjort intentionen om at skabe livsformer til en udfordring i forbindelse med at byer nu konkurrerer med hinanden om at skabe komparative fordele for deres virksomheder og deres arbejdskraft.

Fortiden

Selvom det kun er 30 år siden, har vi allerede glemt, hvor nedslidte verdens store byer, ligesom de nordiske, var. At bo i Philadelphia i 1970'erne

var som at leve i en krigszone; at bo i København var bedre, men ikke som i dag. Den gang var afindustrialiseringen på sit højeste. Det samme var middelklassens udflugt til satellitbyer og forstæder. Arbejdspladser og skatteindtægter forsvandt samtidig med, at velfærdsstaten blev decentraliseret til de provinsbyer og landsbyer, som nu blev udbygget med nye velfærdsorganisationer. Det var den gang, at national politik gik ud på at fordele funktioner og ressourcer til hele landet. Og den gang at samfundet skulle demokratiseres ved, at kommuner og amter fik folkevalgte bestyrelser, og at alle skulle have lige muligheder for oplysning og uddannelse. Kort sagt: Det var den gang at areal- og erhvervsplanlægning blev anvendt til at sprede offentlige organisationer, private virksomheder og rekreative områder ligeligt over den nationale geografi; og at der blev etableret infrastruktur for at forbinde landsdele med stadig flere vejssystemer og bygget nye skoler, gymnasier og universitetscentre, for at skabe kortere afstande til uddannelse for alle.

Af samme grund blev hovedstæderne og de store byer forsømt. Det skete i takt med, at afindustrialisering og udflugt affolkede byerne og ideer om demokratisering og lige muligheder skabte modsætninger mellem by og land.

Det var først i 1990'erne, at de store byer især hovedstæderne, kom i centrum for politisk op-

mærksomhed. Det skete i første omgang som en konsekvens af, at serviceerhvervene vandt dominans i forhold til industri og landbrug, og at finanskapitalen vandt dominans i forhold til manufakturkapitalen. Nye virksomheder knyttet til serviceerhvervene og til videnskøkonomien flyttede ind i forladte industribygninger; samtidig byggede nutidens storbanker og finansielle institutioner nye hovedsæder i de centrale byer og de gamle havneområder.

Byernes konkurrence

Midt i 1990'erne opstod forståelsen af byernes nye rolle. I stedet for at koncentrere sig om modsætningen mellem land og by begyndte politikere og regeringer at interessere sig for byudvikling. Stater og kommuner begyndte at fylde byerne med nye universiteter og campusområder, ligesom med nye vidensarkiver og kulturinstitutioner. Samtidig blev underholdning en ny industri, og sammen med musik og restauranter satte oplevelsesøkonomien spor i byen: Der blev bygget multianlæg for sport og musik; hele kvarterer blev omdannet til restaurations- og cafebarer.

Det var i den forbindelse, at spørgsmålet om bystruktur og byrum rejste sig i takt med, at byerne blev tilført nye funktioner og ny opmærksomhed. Fra slutningen af 1990'erne startede stor-byernes globalisering.

Det viser sig dels i byernes topografiske historie, hvor der er sket ændringer i deres struktur, og i hvilke funktioner de koncentrerer, dels i diskursens verden. Her er OECD den bedste kilde til forståelse af byernes udfordringer. I slutningen af 1990'erne begyndte organisationen at interessere sig for byer og regioner. Inspirationen kom fra Michael E. Porter, Harvard Business School, og hans ideer om at virksomheder skal klynge sig sammen for gennem deres geografiske tæthed og i samspil med økonomiske, politiske og kulturelle

Forestillingen igangsatte spørgsmålet om nationernes konkurrenceevne, og herunder hvilken rolle byer skal/kan spille for at fremme et lands eller en regions konkurrencedygtighed. Det er i den sammenhæng, at etableringen af Direktoratet for Public Governance og Territorial Udvikling i OECD er vigtig, sammen med det forhold at organisationen også i 1990'erne begyndte at opbygge den såkaldte Metropolitan Database samt udgive Metropolitan Reviews, hvor de store byer blev analyseret og sammenlignet på deres konkurren-

Hvor byen tilbage fra 1950'erne blev set på som stedet, hvor infrastruktur og bomuligheder skulle kombineres med industri og håndværk for at skabe en effektiv kombination af de forskellige funktioner (arbejde-bo-transport-rekreation) er spørgsmålet om bystruktur nu omformuleret. I dag rettes opmærksomheden mod forholdet mellem bystruktur (funktioner) og byrum (institutioner) og i stedet for at skabe funktionernes effektivitet er målet i dag at skabe livsformer for dem, der arbejder i den globale økonomi.

.. For anden gang i de sidste 120 år centre for vækst og... udvikling. Før

institutioner at opnå komparative fordele i den globale konkurrence (Pedersen 2001: 41-70). Inspirationen kom også fra andre steder. Især fra forestillingen om at "nationer konkurrerer" som USA's 42. præsident, Bill Clinton introducerede allerede i 1993, og som EF samme år accepterede som grundlag for fremtidens økonomiske konkurrence mellem USA og EU (ibid.: kapitel 2). Forestillingen går ud på, at nationer konkurrerer på deres evne til at innovere arbejdsprocesser og produkter og ved hjælp af nye velfærdspolitikker at fremme arbejdskraftens fleksibilitet og dens mobilitet.

cedygtighed (oecd.org). En af de første regioner, der blev analyseret, var Øresund i 2003. Det skete samme år som Helsingfors var en af de første byer til at blive vurderet. I 2006 fulgte Stockholm, og senest er det samme sket for København i 2009 (kk.dk/oecd).

Globaliseringens byer

OECD's undersøgelser, Competitive Cities, er et udtryk for nationernes konkurrence, hvor spørgsmålet om byrummet og dets betydning for bystrukturen er kommet i centrum sammen med ranking af byernes konkurrencedygtighed.

Bypolitik

Skiftet i forestillingen om byens rolle hænger sammen med diskursen om nationernes konkurrence og indgår i denne. Ranking og evaluering (i form af byanalyser og ved hjælp af indekser) af byernes konkurrencedygtighed er et middel til at bringe globaliseringen videre. Og det på mindst to måder.

Først til at skabe opmærksomhed om byernes rolle og derved at etablere betingelser for en bypolitik med konkurrencedygtighed i centrum. Det centrale spørgsmål er: hvordan kan byernes topografi og deres politiske ledelse ændres for at fremme de nationale og regionale økonomiers konkurrenceevne? Dernæst ved at de fremmer globalisering forstået som en dynamisk proces. Her er det centrale spørgsmål: Hvordan kan by-

kompensatorisk komplementaritet

erne lære af hinanden og gennem eksempler på best practise blive bedre til at konkurrere i nationernes konkurrence?

Det er på den baggrund, at jeg påstår, at bypolitikken i dag er indrammet af en anden form for logik og udstyret med en anden slags rationalitet end tidligere. I stedet for at reparere på de negative konsekvenser af kapitalistisk produktion (forurening, overbefolkning, etc.), er formålet i dag at fremme globaliseringen forstået som en dynamisk proces, ved at skabe livsformer ud af byer-

til adskillige perioder i kapitalismens historie; f.eks. den agrare og den industrielle (Højrup 1983: 27-42).

Nutidens bypolitik kan sættes ind i denne verdenshistoriske sammenhæng. I dag går bypolitik ud på at skabe livsformer forskellige fra, men alligevel sammenlignelige med fortidens. Den går også ud på at fremme en ny epoke i kapitalismens historie – globaliseringen. Men den store forskel mellem fortidens og nutidens bypolitik er intentionalt; det forhold at byudvikling nu ses som

Hvor fortidens bypolitik søgte at "reparere" på de negative konsekvenser af kapitalismens dynamik – fattigdom, epidemier, forurening - er nutidens fremadrettet; formålet er ikke at udbedre, men at skabe en dynamik, og at gøre det ved at tilvejebringe grønne, sunde, underholdende, informationsrige byrum, der samtidig indeholder globaliseringens byfunktioner – kort afstand til verdensregioner, nærhed til viden og uddannelse, direkte adgang til kultur og forbrug. Samlet er formålet at skabe livsformer, der gør det muligt at udvikle

... har globaliseringen gjort byerne til... ste gang var fra 1880'erne til 1. ver

nes funktioner. Bypolitikken har ændret sig fra at reparere på - til at fremme kapitalistisk udvikling.

Bypolitik og livsform

I den sammenhæng har bypolitik fået til opgave at koble bystruktur og byrum gennem at konstruere livsformer. Livsformer er blevet et middel til at fremme byernes konkurrencedygtighed og også et middel til at fremme globaliseringens dynamik. For bypolitikken er det vigtigste formål at skabe livsformer.

Med livsform forstår jeg forestillinger om, hvordan mennesker bør leve for at fremme bestemte økonomiske og politiske formål – herunder globaliseringen. Begrebet livsform har jeg hentet fra antropologen Thomas Højrup, som anvender det til at betegne, hvordan forskellige levemåder er koblet til forskellige produktionsmåder og igen

byen til en livsform

et redskab til at fremme globaliseringen ved at skabe, dvs. konstruere, livsformer, der kan udgøre en ny form for modernitet.

Hvor fortidens livsformer vel (?) først og fremmest var naturbundne og selvgroede, er nutidens villet og konstruerede. Og hvor den sidste moderne periode fra midten af 1900-tallet til begyndelsen af det tyvende århundrede vel (?) var en reaktion på industrialisering og urbanisering (Benjamin 2007, bind 1), er nutidens at skabe en modernitet som forudsætning for udviklingen af den ny epokes vidensøkonomi.

og anvende viden, i forbindelse med at designe produkter og lede og kontrollere produktion og distribution.

I dagens bypolitik er der derfor to lag af komplementaritet. Det første går ud på at komplementere funktioner, således at de skaber komparative fordele, dvs. konkurrencefordele for virksomhederne ved den måde arbejde-bo-vidensarkiver er forbundet gennem infrastruktur, både den fysiske og den virtuelle. Den anden går ud på at skabe komplementære institutioner, der til sammen muliggør livsformer, der anses for nødvendige eller

eftertragtelsesværdige for de, som arbejder midt i globaliseringens dynamik.

Livsformens anatomi

Her er Competitive Cities fra OECD igen relevant læsning. I *Metropolitan Review Copenhagen*, January 2009 (kk.dk/oecd) fremgår det, Hvilke funktioner og institutioner OECD mener der er vigtige for, at en by af Københavns størrelse og geografiske placering kan være konkurrencedygtig.

På den måde er Review en kilde til studiet af forestillingen om byernes konkurrence og dermed globaliseringens livsform.

Hvorvidt disse antagelser er OECD's egne, eller om de deles med andre er for så vidt ligegyldigt. Det er selve det forhold, at OECD i en systematisk fremstilling præsenterer udfordringer og løsninger og analytisk binder årsager og virkninger til hinanden og på den baggrund foretager vurderinger, at Metropolitan Reviews er spændende. Herved skaber OECD nemlig en kontekst for rationalitet, en forståelsesramme, hvori politikere og arkitekter og mange andre kan finde begrundelser for, hvilke udfordringer byerne står overfor, og hvilke politikker og projekter der dernæst er nødvendige for at løse disse udfordringer.

I Review ligger antydninger af, hvad der kan menes med globaliseringens by og en forestilling om tilhørende livsformer. For OECD er globaliseringens by lige dele bystruktur og livsform. En vigtig præmis er at byerne skal tiltrække fremmed kapital, og tillige være tiltrækkende for vidensarbejdere. Over denne (og andre præmisser) formuleres "den nødvendige" (by)struktur og (livs)form.

Bystruktur

- Byen skal være integreret i det internationale transportsystem. Enten skal den i sig selv

udgøre et knudepunkt som f.eks. London, Amsterdam eller Paris. Eller også skal den ligge i nærheden af en sådan som f. eks Oslo og Helsingfors i forhold til København eller Stockholm. Det gælder for varetransport (logistikens knudepunkter: havne, motorveje og jernbaner) såvel som for persontransport (rejsens knudepunkter: lufthavne, motorveje, højhastigheds tog), ligesom for informationsudveksling (informationens knudepunkter: bredbånd, internetservice, frekvenser) men med skyldig hensyntagen til at alle tre er nødvendige. Infrastrukturen skal forbinde byen med andre byer, nedsætte transaktionsomkostninger ved transport og give hurtig adgang til al verdens destinationer for varer og personer.

- Dernæst skal byen være vidensdannende og som sådan udstyret med universiteter og andre uddannelsesinstitutioner, men disse skal også være del af den internationale vidensstruktur og som sådan udgøre en port til de miljøer og processer, hvor viden dannes og anvendes. Antallet af forskerstuderende er vigtig, det samme er antallet af udvekslingsstuderende og antallet af udenlandske forskningsstuderende og visiting scholars, både ved offentlige universiteter (som Københavns Universitet Amager) og private laboratorier og forskningscentre (som Nokia City ved Helsingfors).
- Videre skal byen være miljørigtig, æstetisk tiltrækkende, sikker at bo i, let at komme rundt i og rumme sundhedsorganisationer og hospitaler på højt niveau. Den må gerne have en historie, ligesom der i arkitektur såvel som i bystruktur gerne må være indgraveret en fortælling om fortidens begivenheder og

personligheder, men i sig selv skal den først og fremmest kombinere den lette adgang til fri luft, grønne områder med hurtig adgang til viden og informationer.

- Endnu videre: De sociale modsætninger skal være begrænsede, den sociale sammenhængskraft stor, og lighed i omgang såvel som i indkomst foretrækkes frem for segregering på grundlag af indtægt og status, race og religion. Fattigdom er ikke en konkurrencefordel, ej heller medieomtale af gadeoptøjer (i København), af skyderier (i Malmø), af uroligheder (i Paris) eller af terrorangreb (i London).
- Endelig skal den være kulturrig og underholdende, ligesom kulinarisk og rig på nattelev. Den skal være kulturelt dannende og indbefatte teatre, operaer, museer, biblioteker, kirker, talerstole og forelæsningssteder – åbne for alverdens intellektuelle nomader og for omrejsende udstillinger, modeshows og filmfestivaler. Den skal også være rig på kulinariske oplevelser og tilbyde restauranter og madmarkeder med tilknytning til kulinariske traditioner og eksperimenter. Ligeså skal den have cafeliv og nattelev på "internationalt niveau". Vi ser det: nye kunstmuseer (i Paris og London), nye operaer (i Oslo og København), nye gallerikvarterer (i New York og Beijing), nye multianlæg (i Stockholm og København) og nye indkøbscentre og modestrøg (i alle stor-byer verden over).

Livsform

Det er ikke nok med de mange udbud og tilbud og den lette adgang, byen skal tillige kombinere alt dette og som sådan udgøre en eller flere livsformer, hvor livet i hverdagen såvel som over livsfaserne giver mulighed for et højt og målrettet aktivitets-

niveau, for mobilitet over store såvel som små distancer, og for fordybelse såvel som refleksion. Byen må gerne rumme flere kulturer og livsformer; den må også gerne være kosmopolitisk ligesom lokal og traditionel; og den må gerne udtrykke denne mangfoldighed gennem street art, kulturevents, festivaler, men samlet må den forbinde forskellighederne, således at helheden udgør noget mere end delene.

På den måde opstår spørgsmålet om bystruktur og byrum, og om forbindelsen mellem byens funktioner og byen som institution. Samtidig opstår spørgsmålet om byen som livsform – som forskellighedernes komplementaritet, og dermed som arnested for fornyelse og forandring, med andre ord for byen som - det moderne. Og også spørgsmålet om hvordan at brande byerne alt efter den eftertragtede livsform – Stockholm er "Europas

Wien i 1930'erne; Shanghai med Paris i 1920'erne og 30'erne; sammenlign i det hele taget modernitetens daværende og nuværende centre, og se – sammenligneligheden. Det er herfra dynamikken udgik og nu igen udgår.

Komplementaritet

Kombinationen af bystruktur og byrum skaber præmisser for bypolitikken, som er anderledes end tidligere. I den forbindelse introduceres begrebet *komplementaritet* og hermed det forhold, at bypolitikken har fået ny rationalitet.

Tidligere - under den første globaliseringsbølge - var bypolitikken præget af rationalet om *funktionel forenelighed*, hvor funktioner sammensættes således, at de ikke destruerer eller skaber hindringer for hinanden (Boyer 2005).

Efter 2. verdenskrig var rationalet det *funktionelle*

og-andre) gøres komplementære ved at designe byrum, der skaber mønstre i hverdagen og i livsfaserne, således at to eller flere funktioner, når de forbindes, forhøjer begge eller alle funktioners performance – både her og nu, og over et langt perspektiv (ibid.).

Nutidens bypolitik arbejder med forskellige former for komplementaritet.

Det første er *kompensatorisk komplementaritet*. Det er den type af komplementaritet, hvor de negative konsekvenser af én funktion opvejes ved hjælp af de positive konsekvenser af en anden. Et eksempel er, når arkitektoniske "fyrtårne" eller større bygningskomplekser (f.eks. indkøbscentre), ligesom kulturinstitutioner eller rekreativmuligheder placeres i tidligere industriområder med det formål at tiltrække nye investeringer og at generere ny aktivitet for området som sådan.

"Det var den gang, at national funktioner og ressourcer til he

grønne hovedstad", København er "cyklernes by", New York er "the big apple", osv.

Det er på den baggrund, at nutidens byer er ved at indtage den samme rolle som byerne i Belle Époque - som stedet, hvor det ny tænkes, diskuteres, afprøves og udstilles – både bogstaveligt og i egenskab af livsform. Sammenlign Dumbo og Williamsburg på Brooklyn med Berlin i 1920'erne; District 798 i Beijing og Peking University med

hierarki, hvor industriens og landbrugets fremtid blev gjort betinget af arbejdskraftens velfærd forstået bredt (ibid.).

Nu er målet at skabe livsformer ved at komplementere byens funktioner ved hjælp af byrummets institutioner, for at skabe komparative fordele for byerne i deres indbyrdes konkurrence. I teorien hedder det *institutionel komplementaritet*, hvor funktioner (arbejde-bo-rekreation-

Meatpacking District på Manhattan er et sådant eksempel. Her er en tidligere jernbanestrækning på den vestlige side af Manhattan (High Line) omdannet til en park, som har medvirket til, at et nedslidt industriområde nu er på vej til at blive omdannet til et samlet kompleks af gallerier, restauranter, shops, virksomheder, hoteller og i fremtiden også det nye Whitney Museum.

Det andet er *blandet komplementaritet*. Det er

den type af komplementaritet, hvor to (eller flere) funktioner blandes for at skabe noget mere, noget andet end blot den effektive kombination af de to. Det klassiske eksempel er når et byområde med kontorkomplekser f.eks. tilføjes transportmuligheder som kan nedsætte transporttid, men også tiltrække bosteder, indkøbsmuligheder og dermed familier. Københavns indre by er et eksempel. Her er bygget og bygges metro med det formål at omdanne et typisk midtbyområde, rigt på liv i kontortider, men fattigt på aktiviteter efter, til et sted med en større kompleksitet af funktioner. Vi så det i større målestok, da Darling Harbour i Sydney i 1980'erne blev omdannet fra lurvet havneområde til et sted, hvor kulturinstitutioner, hoteller og restauranter blev forbundet med virksomheder, kontorkomplekser og shoppingcentre gennem havpromenader og parker som led i udbygningen

rekreation) sættes sammen ved hjælp af et byrum der skaber livsformer, der har til formål at fremme de forskellige funktioners gensidige performance (som det hedder). Der er ikke mange eksisterende eksempler, men flere er på vej. Det er for eksempel projektet Fremtidens Nordhavn i København, hvor en såkaldt bæredygtig by er planlagt til at forbinde arbejde og bosteder med havnepromenader, torvepladser og handeleggader, og hvor det ved hjælp af kanaler, terrassehaver og bassiner er intentionen at skabe livsformer, hvor det at holde fri, være i det fri og leve bæredygtigt er forbundet med at arbejde og bo. Et andet eksempel er Abu Dhabi i De Forenede Arabiske Emirater, hvor helt enestående og særlige bygningsværker indgår i en bystruktur med det formål at skabe livsformer, hvor forskellen mellem årstider, klimabælter og breddegrader er søgt ophævet ligesom græn-

livsformer, der søges skabt. I København – den bæredygtige; i Doha – den kontemplative; i den Abu Dhabi – den oplevelsesrige.

Der findes således eksempler i Norden på globaliseringens bypolitik, ligesom andre steder i verden. De er alle karakteriseret ved, at byrummet tilrettelægges med det formål at skabe komplementaritet mellem funktioner for herved at etablere betingelser for livsformer, der gør at funktionerne hver og især bliver mere effektive, end de ellers ville have været.

I mange tilfælde er der tale om tilrettede livsformer som f.eks. Fremtidens Nordhavn eller Abu Dhabi. I andre tilfælde er der tale om projekter, hvor allerede eksisterende livsformer søges integreret med nye som f.eks. Meatpacking District på Manhattan. Karakteristisk for alle er dog dette: At de alle er konstrueret for at etablere

politik gik ud på at fordele de lande.

af Sydney indre by. Vi ser det også aktuelt, hvor Doha i Qatar omdannes fra en olieby til center for uddannelse og forskning i Mellempøsten med bygning af Education City, nye museer og kulturelle centre, moskeer og et nationalt arkiv, alt forbundet med traditionelt smalle gader, arkader og offentlige pladser.

Det tredje er *systemisk komplementaritet*. Det er den type, hvor mange funktioner (bosted-arbejde-

serne mellem arbejde og fritid, oplevelser og uddannelse er det.

Byen

Disse og andre eksempler viser, at bystrukturen søges omdannet til livsformer, eller at byens funktioner søges gjort til institutioner ved, at der dannes byrum, der skaber betingelser for livsformer. Den viser også, at der er forskel på, hvilke

komparative fordele.

De søger alle at sætte funktioner sammen ved hjælp af byrum, der frembringer livsformer ved at gøre funktioner komplementære. Byrummet tilrettelægges for at skabe livsformer, der fremmer funktionernes effektivitet gennem arbejdskraftens velvære eller muligheder for at forbinde arbejde med fritid og uddannelse med dannelse. Funktionernes dialog gennem skabelse af byrum

er derfor blevet arkitekternes og planlæggernes fremmeste redskab.

Derfor ser vi også, at alle byer, der har mulighed for det, åbner sig mod havet eller havnen, fordi det har en rekreativ funktion, men også fordi det har en æstetisk dimension, der symboliserer renhed og sundhed. Derfor ser vi tillige en ny type arkitektur, som trækker naturen ind i bygningen eller gør bygningen til symbol på natur, men samtidig har et stærkt urbant udtryk. Det sker når der bygges haver på tagene, eller på facaderne eller når der bygges balkoner så store som haver, eller bosteder løber direkte over i havnebassiner eller –promenader. Derfor ser vi også det helt mod-

satte: At byen trækkes ud i naturen og bygninger gøres til naturens modsætning. Det sker når der bygges enestående monumenter midt i gold ørken, eller geometriske øer lægges ud i bugter, eller skabes søer og landskaber, der er gjort så kunstige (eller kunstneriske) som muligt.

På begge måder er modsætningen mellem land og by søgt ophævet. I stedet er "landet" integreret i byen eller byen i "naturen". Det giver vidensarbejderen i den globale økonomi en tilfredsstillelse og byen en konkurrencedygtighed. Stilhed, ro, oplevelse, men også let og effektiv forbindelse til arbejde, kultur og vidensarkiver.

Litteratur

Benjamin, Walter, 2007. Passageværket, bind 1, København: Rævens Sorte Bibliotek.

Boston Consulting Group, 2010. "Winning in Emerging-Market Cities", September 2010, <http://www.bcg.com/documents/file60078.pdf>

Boyer, Robert, 2005. Coherence, Diversity and Evolution of Capitalisms: The Institutional Complementarity Hypothesis, Paris. CEPREMAP-CNRS-EHESS, www.cepremap.ens.fr/~boyer/

Højrup, Thomas, 1983. Det glemte folk, København. Statens Byggeforskningsinstitut.

Pedersen, Ove K., 2011. Konkurrencestaten, København: Hans Reitzels Forlag.

...I stedet for at koncentrere sig om modsætningen mellem land og by begyndte politikerne og regeringer at interessere sig for byudvikling..